

Replik: Missvisande om lägstalöner

Svenska Dagbladet den 23 juni 2022

I en debattartikel den 20 juni menar Daniel Lind från Arena idé att de negativa syssel-sättnings-effekterna av höga lägsta-löner har överdrivits. Enligt den nya arbets-marknads-forskningen är effekterna ofta försumbara och ibland till och med positiva, hävdar han. I artikeln påstås också att USA och flera andra länder nu höjer minimi-lönerna till betydligt högre nivåer än tidigare som en följd av den nya forskningen.

Dessvärre är Linds beskrivning av forskningen om lägstalöner missvisande om man vill dra slutsatser för svenskt vidkommande. De blygsamma syssel-sättnings-effekter han hänvisar till baseras främst på studier från USA och andra länder med betydligt lägre minimi-löner än i Sverige och andra nordiska länder. Den federala minimi-lönen i USA som andel av median-lönen är endast hälften så hög som lägsta-lönerna i svenska kollektiv-avtal i låglöne-sektorer som detalj-handel samt hotell och restaurang.

Studier från de nordiska länderna – som Lind inte nämner – visar i högre grad på negativa syssel-sättnings-effekter än de som gjorts i andra länder. Den senaste av de nordiska studierna (Kreiner med flera 2020), indikerar att en 40-procentig höjning av lägsta-lönen för ungdomar i Danmark minskade deras sysselsättning med 33 procent, vilket är en effekt som är ungefär fyra gånger större än vad man typiskt finner i internationella studier. Nordiska studier som finner små negativa effekter på total sysselsättning påvisar i stället ogynnsamma effekter för de mest utsatta grupperna, som personer med låga skolbetyg (Forslund med flera 2014). Detta resultat står i bjärt kontrast mot det uttalade målet med lägstalöner, att hjälpa de mest utsatta.

Att andra länder höjer sina minimi-löner från låga nivåer är sålunda inte evidens för att höga minimi-löner inte har stora negativa sysselsättnings-effekter. Påståendet att USA nu höjer minimi-lönen till 15 dollar per timme är inte heller korrekt. Det finns visserligen ett lagförslag om en successiv höjning av den federala minimi-lönen till den nivån, men förslaget måste godkännas av kongressen och samma lagförslag har blockerats under flera tidigare kongress-perioder. En höjning till 15 dollar skulle innebära en fördubbling av minimi-lönen från nuvarande nivå. Congressional Budget Office, ett oberoende expert-organ som förser kongressen med ekonomiska konsekvens-analyser av olika lagförslag, uppskattar att det skulle medföra att 1,3 miljoner jobb försvinner.

Linds resonemang om arbetsgivar-makt (monopson) i lönesättningen har också bristande relevans för lågavlönade på svensk arbets-marknad. Om lägsta-lönerna är höga, som i Sverige, ökar sannolikheten att dessa ligger över marknads-lönen, så att det blir en minskad efterfrågan på arbetskraft – och inte ett minskat utbud som i monopson-fallet – som begränsar sysselsättningen.

Jag håller med Lind om att många olika aspekter bör vägas in när man bedömer effekter av lägsta-löner. En viktig aspekt som dock saknas helt i Linds artikel är det faktum att lägsta-löner har mycket låg träffsäkerhet när det gäller fattigdoms-bekämpning, eftersom de flesta i arbetsför ålder som definieras som fattiga i EU inte arbetar och många med minimilön inte lever i fattiga hushåll.

Minimilöner är "blinda" för de skilda behoven hos hushåll med olika storlek och samman-sättning. Detta förhållande bör föranleda en diskussion om mer effektiva åtgärder för fattigdoms-bekämpning än höjda lägsta-löner.

Lind refererar till ekonomi-pristagaren David Card, en av pionjärerna bakom den nya forskning som ofta visar på små sysselsättnings-effekter av minimi-löner i USA. I en intervju med Sveriges Television i december förra året förespråkar Card sänkta lägsta-löner i Sverige för att öka sysselsättningen i utsatta grupper. Det är tydligt att Card, till skillnad från Lind, förstår betydelsen av kontext för vilka policy-slutsatser man ska dra av forskningen om lägsta-löner.

Per Skedinger